

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla, dr. Deák Dávid ügyvéd által képviselt **felperes neve** felperesnek az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Igazságügyi Kodifikációs és Szolgáltatási Főosztály Jogi Képviseleti Osztály (1055 Budapest, Kossuth L. tér 4., ügyintéző: dr. Gróf Éva jogtanácsos) által képviselt **Magyar Állam** alperes ellen **kártalanítás** iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2007. április 26. napján kelt 2. P. 631.140/2005/25. számú ítélete ellen az alperes 2007. július 11. napján 26. sorszám alatt előterjesztett fellebbezése és a felperes 2007. szeptember 17. napján Pf.3. sorszámmon előterjesztett csatlakozó fellebbezése folytán - tárgyaláson - meghozta a következő

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy az állam javára, az adóhatóság felhívására az ott írt számlára fizessen meg 450.000 (négyszázötvenezer) forint csatlakozó fellebbezési eljárási illetéket.

A felek a másodfokú eljárásban felmerült költségeiket maguk viselik.

Az alperes által le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás:

A felperes 2005. július 19. napján előterjesztett keresetében a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 580. § (1) bekezdés II. a) pontja, 582. §-a, 583. § (1) és (2) bekezdése, továbbá a Ptk. 355. §-a alapján 204.240.000 Ft összegű vagyoni és nem vagyoni kára, annak törvényes kamatai megtérítését kérte kártalanítás jogcímén azon büntetőeljárással összefüggésben, amelynek keretében

2000. március 30. napjától 2002. november 4. napjáig, majd 2003. január 16. napjától 2003. május 8. napjáig előzetes letartóztatásban volt és amelynek eredményeként a Fővárosi Bíróság 2003. május 8. napján meghozott 1. B. 76/2001/151. számú elsőfokú és Fővárosi Ítéltábla 2005. január 25. napján meghozott 1. Bf. 1324/2003/25. számú másodfokú ítéletével őt az ellene előre kitervelten, nyereségvágyból elkövetett emberölés büntette, lőfegyverrel és lőszerral visszaélés büntette miatt emelt vád alól felmentette. Végleges keresete 4.287.500 Ft vagyoni kár, 200.000.000 Ft nem vagyoni kár megtérítésére irányult. 1.750.000 Ft-ot (35 hónapra 50.000 Ft/hó) elmaradt jövedelem, 700.000 Ft-ot (35 hónapra 20.000 Ft/hó) a letartóztatása idején részére küldött csomagok értéke, 175.000 Ft-ot (35 hónapra 5.000 Ft/hó) látogatásával felmerült utazási költség, 800.000 Ft-ot megbízott ügyvéd munkadíja, 810.000 Ft-ot (18 hónapra 45.000 Ft/hó) lakásbérlet díj, 52.500 Ft-ot járulékos költség címén érvényesített. A munkabér kiesés - mint elmaradt vagyoni előny - kapcsán előadta, hogy három féle szakképesítéssel, B és C kategóriás vezetői engedéllyel rendelkezik, melyekkel mindenképpen legalább alkalmi munkahelyeken el tudott volna helyezkedni, bére a mindenkori minimálbért minden valószínűség szerint meghaladta volna. A csomagküldés és látogatás költségéről, az ügyvédi munkadíjról és a lakásbérleti díjról előadta, hogy azokat a családja előlegezte, de már részben törlesztette, részben törleszteni kívánja. A csomagok tartalma főként különféle könyv volt, hogy a bezártság monotóniáját csökkentse. A megfizetett 800.000 Ft ügyvédi munkadíjból 720.000 Ft-ra számla illetve postai feladóvevény áll rendelkezésre. E költség fedezetét az édesanyja oldotta meg oly módon, hogy jelzáloghitelt vett fel a pénzintézetől. E hitel járulékos költsége volt 35.000 Ft hitelbírálati díj, 2.000 Ft tulajdoni lap kiváltása, 5.000 Ft a földhivatali és 10.500 Ft a közjegyzői eljárási díj. Az alperes által hivatkozott 26/2003. (X. 1.) IM-BM-PM együttes rendelet tekintetében azt adta elő, hogy álláspontja szerint az csupán egy, a kártalanítás jogintézményével párhuzamosan alkalmazandó lehetőség az ügyvédi munkadíj állam által történő megtérítésére, amelyet azoknak a terhelteknek célszerű igénybe venniük, akik valamely oknál fogva kártalanításra nem jogosultak. A rendelet maximalizálja a megtéríthető ügyvédi munkadíjat, míg az Alkotmánybíróság 66/1991. (XII. 21.) számú határozatával kimondta, hogy a jogosult a szabadságelvonással összefüggésben bekövetkezett teljes kára megtérítésére tarthat igényt. E jogszabálynak annyiban van jelentősége, hogy az az alapján érvényesített ügyvédi munkadíj a kártalanításban ismételten már nem követelhető. A lakásbérleti díjra vonatkozó igényt azzal kívánta alátámasztani, hogy a korábbi lakóhelyeül szolgáló lakás használatát a büntetőügyre tekintettel nem tették számára lehetővé, emiatt kellett lakást bérelnie. A vagyoni kárai közül - azokat, amelyek jellegüknél fogva számlával nem igazolhatók - a Ptk. 359. § (1) bekezdése alapján általános kártérítésként kérte megítélni. Nem vagyoni kárát azzal indokolta, hogy a teljes kár megtérítése keretében olyan összeget kell megítélni, ami arányos az elszenvedett sérelemmel. Az élet és emberi szabadság pénzben nem mérhető. Bár már három éve szabadlábon van, az emberek szemében még mindig ő az „...”, ezt a terhet egész életében viselnie kell. Állásinterjúkon, régi ismerősökkel találkozva, vagy egyszerűen az utcán sétálva nap mint nap ezzel szembesül, és a megbélyegzésnek a vidéki kisvárosban élő családtagjai is áldozatai. Az előzetes letartóztatás

következményének minősítette, hogy élettársi kapcsolata a szabadulása után kb. másfél év múlva megszakadt, élettársa elérte a 40. életévet, már nem vállalt közös gyermeket, pedig ez lett volna a kapcsolatuk lényege. Késedelmi kamat iránti igénye kezdő napját 2000. március 30. napjában jelölte meg.

Az alperes ellenkérelmében nem vitatta a kártalanítás iránti igény határidőn belül történt érvényesítését, és hogy a kártalanítási igény objektív jogalapja fennáll, kizáró ok sem valószínűsíthető. Mivel a felperes nem bizonyította, a munkabér kiesésre alapozott követelést megalapozatlannak minősítette. A felperes sem a foglalkoztatás tényét, sem képesítéseit, sem a követelés összecszerűségét nem bizonyította. Minimálbér csak munkaviszony alapján jár, ilyet azonban a felperes nem igazolt. E körben az általános kár szabályait nem tekintette alkalmazhatónak. Vitatta a csomagküldéssel felmerült igényt, mert csomagban küldhető ingóságok a mindennapi életvitel körébe tartoznak (tisztasági felszerelés, élelmiszer, dohányáru, stb.), melyek az alperesre nem háríthatók át, és egyébként is a felperes hozzátartozói fedezték. A látogatás költsége bizonyítandó, miként az ügyvédi munkadíj és az albérleti költség. Az utóbbi tekintetében azonban rámutatott, hogy az a felperes és családja lakhatási feltételeit szolgáló szerződésen alapult, megtérítésére az alperes nem kötelezhető. A felperest nem a letartóztatás, hanem sokkal inkább a büntetőeljárás, a bűncselekmény jellege miatt nem engedték be az élettárs szülei a korábbi lakásába. Az ügyvédi költség esetében hivatkozott a 26/2003. (X. 1.) IM-BM-PM együttes rendeletre és arra, hogy az ügyvédi költség érvényesítésére csak e jogszabály szerint van mód. A teljes összeg nincs okirattal bizonyítva, a költséget nem a felperes fizette, és egyébként is csak az előzetes letartóztatással összefüggésben kifejtett védői munka ellenértéke megtérítésére lehetne kötelezni. A jelzáloghitellel kapcsolatos követelést alaptalannak minősítette, mert abból eredően a felperesnek nincs kára, a költségeket nem a felperes, hanem az édesanyja állta. A nem vagyoni kár körében nem vitatta az előzetes letartóztatással, mint a szabadság jogszerű megvonásával általában együtt járó nem vagyoni sérelem tényét, a börtönviszonyok elviselésével általában együtt járó fizikai és pszichés terheket, a személyi kapcsolatok beszűkülését, mint köztudomású bizonyításra nem szoruló tényt. Az ezen a címen érvényesített követelést azonban a pénz- és értékviszonyok figyelembevételével jelentősen eltúlozottnak minősítette. Előadta, hogy a társadalom egyénhez való viszonyulásának megváltozása, az ismerősök, barátok elfordulása, a koncentráció képesség átmeneti elvesztése, türelmetlenség, idegesség olyan sérelmek, amelyek minden előzetes letartóztatást elszenvedő személynél jelentkeznek, nem minősülnek többlétsérelemnek. A hozzátartozók kára nem vehető figyelembe. Az élettársi kapcsolat megszakadásának az előzetes letartóztatással fennálló okozati összefüggését vitatta. A gyermekvállalás elmaradását illetően a felperes és volt élettársa előadásában mutatkozó eltérésekre hivatkozott, miközben a felperes maga adta elő, hogy a jövőben még lehet gyermeke. A munkavállalási nehézségek és az előzetes letartóztatás közötti kapcsolatot nem találta bizonyítottnak. A felperes által sérelmezett megbélyegzés a büntetőeljárásnak, a bűncselekménynek volt a következménye. Kártalanításra nem ad alapot a bűncselekmény alapos gyanúja és az emiatt állított megbélyegzés. A társadalmi megítélés nem a

kényszerintézkedéshez, hanem magához a büntetőeljárás lefolytatásához fűződik. Mivel a felperes nem tudott olyan többlétsérelmet bizonyítani, ami a kimagasló összegű kártalanítást megalapozná a maga részéről 4.000.000 Ft-ot tartott alkalmasnak a nem vagyoni sérelmek orvoslására. A késedelmi kamatfizetési kötelezettség körében előadta, hogy az igényérvényesítésig nem eshet késedelembe.

A Fővárosi Bíróság 2007. április 26. napján meghozott 2. P. 631.140/2005/25. számú ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 22.150.000 Ft-ot, ezen összeg után 2005. július 19. napjától a kifizetésig számított, a késedelemmel érintett naptári félét megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatot, valamint 107.500 Ft perköltséget. Kötelezte a felperest az állam külön felhívására 810.000 Ft le nem rótt illeték megfizetésére, míg a további 90.000 Ft kereseti illetékről akként rendelkezett, hogy azt az állam viseli. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

A Be. 582. §-ára utalva rögzítette, hogy a felperes keresetét a polgári jogi kártérítési felelősség szabályai szerint kell elbírálni. Tényként állapította meg a felperes előzetes letartóztatását, és hogy őt az ellene emelt vád alól jogerősen felmentették. A rendelkezésre álló okirati bizonyítékok alapján kizáró ok nem volt feltárható. Rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy az előzetes letartóztatással áll okozati összefüggésben a keresetben érvényesített igénye és annakösszesség is.

Az egyes érvényesített tételek tekintetében a következőket fejtette ki.

A csomagküldéssel és látogatással kapcsolatos költségekre vonatkozó igény nem alapos, mert ezek nem a felperes költségei, nem a felperes vagyonában beállott értékcsökkenést jelentenek, hanem az őt látogató, részére csomagot küldő családtagok költsége. Elfogadta azt az alperesi érvelést, hogy a csomagban küldött és küldhető élelmiszer, tisztálkodási szer, egyébek a mindennapi életszükségletéhez tartoznak, költségük akkor is felmerül, ha a felperes szabadlábban van.

Ugyancsak elutasította a lakásbérleti díj címén előterjesztett követelést, mert ez az előzetes letartóztatással nem áll okozati összefüggésben. Emellett a felperes sem ténybelileg, sem összességében nem bizonyította a bérleti díj felmerülését, ezáltal a kár keletkezését. A lakhatási körülmények bármely más okból is változnak, változhatnak, és ennek költsége az alperesre kártalanítás keretében nem terhelhető, bár értékelte a felperes és "R. G." tanú előadását, miszerint az előzetes letartóztatással összefüggésben a felperessel szemben olyan mértékű ellenszenv nyilvánult meg, hogy ezért tiltotta ki őt élettársa apja az addigi lakhelyéül szolgáló házból.

Kétséget kizáróan bizonyítottanak minősítette az elsőfokú bíróság, hogy a felperesnek az előzetes letartóztatása előtt volt munkaviszonyból illetve alkalmi munkákból származó jövedelme. A felperesnek több szakmája van. Ezért az

elsőfokú bíróság a minimálbér alapján előterjesztett 1.750.000 Ft-os igényt alaposnak minősítette. A felperes több mint 31 hónapot volt előzetes letartóztatásban, ami alatt jövedelemszerző tevékenységet nem folytathatott. Az előzetes letartóztatást megelőzően havi kb. 60.000 Ft jövedelemmel rendelkezett. Az elmaradt jövedelem az előzetes letartóztatással okozati összefüggésben áll. Hangsúlyozta - az alperes álláspontjával szemben -, hogy a döntése alapja a tényleges, letartóztatás előtti munkavégzés és jövedelemszerzés, amelynek összecszerűsége nem volt feltárható, ezért vette alapul a minimálbér összegét az elmaradt jövedelem meghatározásához.

Aggálytalanul megállapíthatónak minősítette, hogy a felperes édesanyjának a pénzügyintézet 2000. május 26. napján hitelszerződés alapján 800.000 Ft-ot fizetett ki. Megállapította továbbá azt, hogy 2000. március 30. napját, a felperes előzetes letartóztatását követően annak tartama alatt a felperest képviselő ügyvéd, illetve ügyvédi iroda részére 720.000 Ft kifizetése történt meg. A felperes állította, hogy az ügyvédi munkadíjat a pénzügyintézettől felvett kölcsönből fizették ki, az ezt megelőzően keletkezett számlákat az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta és így azt a következtetést vonta le, hogy a felvett hitelből 670.000 Ft képviselői költség lett kifizetve. Miután a kártalanítási perben kizárólag az előzetes fogvatartással okozati összefüggésben álló költségek téríthetők meg, azt az álláspontot foglalta el, hogy a nagyjából öt évig tartó büntetőeljárásból a közel három év előzetes letartóztatása vehető figyelembe, és mert a kifizetett ügyvédi számláknak közel 60 %-a az előzetes letartóztatás tartamára esik, így a 670.000 Ft-nak a 60 %-át, mérlegelés alapján 400.000 Ft-ot ítélt meg. Értékelte azt a felperesi nyilatkozatot, amit alátámasztott a felperes édesanyja, nővére és volt élettársa előadása, hogy a felperes ezzel az összeggel tartozik a nővérének, ezért ez a felperes vagyonában beállott értékcsökkenésnek tekinthető. A megbízott ügyvédnek az előzetes letartóztatás miatt nyilvánvalóan többlet feladatai voltak, szükségképpen igazodni tartozott a fogvatartás rendjéhez, a büntetőeljárás egyes eljárási cselekményeihez. A fogvatartott ügyféllel kapcsolatos ügyvédi teendők több munkával, odafigyeléssel, időpont egyeztetéssel járnak, mint a szabadlábon védekező ügyfél esetében.

A pénzügyintézeti kölcsön felvételével kapcsolatos költségek és díjak nincsenek okozati összefüggésben az előzetes letartóztatással, ezért az ezen a címen támasztott 52.500 Ft-os követelést alaptalannak minősítette.

Összesítve tehát a vagyoni kárigénynek 2.150.000 Ft erejéig adott helyt az elsőfokú bíróság, ezt meghaladóan elutasította azt.

A 200.000.000 Ft nagyságú nem vagyoni kárigényt az elsőfokú bíróság nagyobb részt alaptalannak minősítette, mert azt az irányadó bírói gyakorlatra tekintettel is eltúlzottnak minősítette azzal azonban, hogy az alperes által megjelölt 4.000.000 Ft-ot is alaptalannak minősítette a felperes nem vagyoni sérelmeinek reparációjára. Az összecszerűség megállapításánál figyelembe vette, hogy a felperes rendezett magánéleti és egzisztenciális helyzetből került egy súlyos bűncselekmény vádjával előzetes letartóztatásba; hogy a felperes több szakmával rendelkezik, tartós

élettársi kapcsolatban élt, ami tartós érzelmi alapon nyugodott; hogy a felperes vidéki származású, ahol a közösségek ma is jobban odafigyelnek az egyes tagokra, az erkölcsök is szigorúbbak, így az e közegből származó megvetés számára nyilvánvaló sérelmet jelent attól függetlenül is, hogy az e közegben maradt családtagjai ezt miként élik meg. A felperest súlyos bűncselekményekkel vádolták és helyezték előzetes letartóztatásba, ami szűkebb környezetében az emberek negatív értékítéletét váltotta ki. Ezt jelzi az élettárs édesapjának magatartása, miszerint a felperest a korábban általa is lakott ingatlanba nem engedte be. A fogvatartás elrendelése a jogban járatlan személyek számára a cselekmények súlyosságát jelzi, és eleve előítéleteket szül. A közvetlen környezet negatív megítélése nem változik lényegesen attól, hogy a felperest felmentették. A felperes a kényszerű bezártságban közel 3 éven át olyan változásokon ment keresztül, ami további életét hátrányosan befolyásolja. A korábban vele szorosabb kapcsolatban álló emberek elfordultak tőle, a felperes sem tudott nyitott, barátságos lenni a környezetéhez, új ismeretségek kötésében is korlátozott volt. A felperes - az élettárs tanúvallomása szerint - oly mértékben megváltozott, hogy őt már nem tudta elfogadni. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a fogvatartással együtt járó kényszerközösség, a szokások kényszerű változása, az alkalmazkodás kényszere oly mértékű jellembeli változásokat, önértékelési zavarokat okozhat, ami a szabadulást követően csak nagyon hosszú idő elteltével változhat meg. E személyiségbeli változások kétség kívül a fogvatartással függnek össze. Ebből eredt, hogy a felperes újrakezdett élettársi kapcsolata megszakadt. A munkavállalás során is a felperesnek előítéletekkel kellett megküzdenie. A felperes szakmája koncentrált, precíz munkavégzést igényel, és egyrészt a gyakorlatból való kiesés, másrészt a személyiségben bekövetkezett negatív változások csökkentették a koncentráló képességet, ami szintén összefügg az előzetes letartóztatással. A nem vagyoni kárt az elsőfokú bíróság 20.000.000 Ft-ban találta megalapozottnak. A gyermekvállalás elmaradását viszont nem értékelte a felperes javára, hiszen a felperes életkorából adódóan még vállalhat gyermeket, a felperes új kapcsolatot létesített, tehát magánéletében képes volt új kapcsolat kialakítására.

A Be. 580-582. §-ai értelmében tehát az elsőfokú bíróság összesen 22.150.000 Ft kárigényt minősített megalapozottnak, ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. A Ptk. 298. § a) pontja és 301. § (1) bekezdése alapján 2005. július 19-től, vagyis a kereset előterjesztése napjától ítélt meg kamatot, mert az alperes a felperes igényérvényesítéséig nem eshetett késedelembe. Az ezt meghaladó késedelmi kamat iránti követelést elutasította.

A perköltség viseléséről a Pp. 81. § (1) bekezdése szerint rendelkezett elszámolva a felperesi és alperesi képvisellel felmerült költséget. A le nem rótt illetékről a pervesztesség arányában döntött utalva az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 64. §-a értelmében alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdésére és 14. §-ára.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását, az ügyvédi költség tekintetében a per megszüntetését kérte, másodlagosan e körben a

kereset teljes elutasítását indítványozta, úgyszintén teljes körűen kérte elutasítani a jövedelem kiesés címén érvényesített követelést, a nem vagyoni kártérítés összegét pedig 5.000.000 Ft-ra kérte leszállítani. Az ügyvédi költség körében előadta, hogy álláspontja szerint az elsőfokú bíróság döntése jogszabálysértő, a Ptk. 355. § (4) bekezdésébe, a Pp. 3. § (2) bekezdésébe, a Be. 339. § (3) és 580. § (1) bekezdésébe ütközik. Már az elsőfokú eljárás során hivatkozott a Be. 339. § (3) bekezdésében szabályozott 2003. július 1. napjától hatályos eljárásra és kérte, hogy a bíróság e körben a pert szüntesse meg, minthogy az igény érvényesítés nem tartozik a kártalanítási perre. Az elsőfokú bíróság az alperes érvelésével nem foglalkozott, nem indokolta meg, hogy az alperes védekezését miért nem fogadta el, ezzel megsértette a Pp. 3. § (2) bekezdését és elmulasztotta indokolási kötelezettségét. Fenntartotta, hogy az igény elbírálása a büntetőbíróság által lefolytatandó eljárásra tartozik, a polgári bíróságnak nincs hatásköre a meghatalmazott védő díjának megtérítésére irányuló igény elbírálására. Az alperesnek hivatalból tudomása van arról, hogy a Legfelsőbb Bíróság ezen érvelésnek megfelelően rendelkezett egy kártalanítási ügyben meghozott felülvizsgálati határozatában. Amennyiben érvelését a másodfokú bíróság nem fogadná el, úgy az igényt megalapozatlanság miatt kérte elutasítani, minthogy kártalanítás kizárólag a terheltnek jár, az alperes a terhelt kárának térítésére kötelezhető. Az ügyvédi munkadíjat a felperes családtagjai fizették ki. Ezen költségeket tehát nem a felperes finanszírozta, kára nincs, vagyonában értékcsökkenés nem következett be. E tényen nem változtat az sem, hogy a felperes meg kívánja téríteni e költséget, minthogy ez annyit jelent, hogy kára továbbra sincs. Az elmaradt jövedelem megállapítását is jogszabálysértőnek minősítette. Az elsőfokú ítélet szerint a felperesnek több szakmája van és az előzetes letartóztatás előtt jövedelemmel rendelkezett, volt munkaviszonyból származó és alkalmi munkából eredő jövedelme is. Az elsőfokú bíróság azt a helytelen következtetést vont le, hogy a felperes a minimálbér alapján alapos igényt terjesztett elő. Az alperes szerint a jövedelem kiesés tekintetében csak az egyébként érdektelennek, elfogulatlanak nem nevezhető tanúk vallomása állt rendelkezésre, akik az "..." kívül egyéb munkahelyet nem tudtak megjelölni, és arról sem tudtak nyilatkozni, hogy a felperes mennyit keresett. Az érdektelennek nem tekinthető tanúk és a felperes előadása alapján az elsőfokú bíróság nem állapíthatta volna meg, hogy a felperes jövedelemszerzése kétséget kizáróan bizonyítást nyert. A munkavégzés ténye és a jövedelem nagysága kétséget kizáróan okirattal bizonyítható, ilyen azonban a felperes részéről nem került becsatolásra. Az APEH pedig a jövedelemszerzés tényét nem támasztotta alá. A munkaviszony fennállta kétséget kizáróan nem tanúkkal, hanem munkaszerződéssel igazolható. A minimálbér sem volt alkalmazható. Ez a döntés a Munka Törvénykönyvének (Mt.) rendelkezéseit sérti. Alperes szerint a jövedelem összegszerűsége feltárható lett volna, amennyiben a felperes a reá háruló bizonyítási tehernek eleget tesz, pl. megnevezi korábbi munkáltatóit. Ez azonban nem történt meg. A bizonyítás sikertelenségének következményeit a felperesnek kell viselnie. Az alkalmi munkavégzéssel kapcsolatban előadta, hogy a minimálbér ez esetben sem lett volna alkalmazható, hiszen ez egy teljesen más jellegű foglalkoztatási jogviszony, amire a Mt. rendelkezései nem vonatkoznak. A „fekete munkából” származó

jövedelemre a bíróság előtt alappal nem hivatkozhat, annak megítélésével egy jogellenes helyzet legalizálása történne meg. Jelezte, hogy a felperes a perben az általa állított szakmáit, szakképzettségeit nem igazolta. A jövedelem kiesés címén érvényesített igényt megalapozatlanság miatt teljeskörűen kérte elutasítani. A nem vagyoni kárt illetően kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított összeg nem áll arányban a felperes által elszenvedett sérelmekkel. Nézete szerint az elsőfokú bíróság döntése nem felelt meg a 34/1992. (VI. 1.) AB határozatban írt elveknek. Tény, hogy a bíróságoknak szabad mérlegelési joguk van, azonban az elsőfokú bíróság a nem vagyoni kár körében az előzetes letartóztatással általában együtt járó sérelmeknek túlzottan nagy jelentőséget tulajdonított. Ezért a mérlegeléssel megállapított összeg nagymértékben eltér a bírói gyakorlattól, és nem felel meg az Alkotmánybíróság határozatában előírt mértéktartás követelményének. Az elsőfokú bíróság által figyelembe vett sérelmek a bírói gyakorlat szerint az előzetes letartóztatással általában együtt járó sérelmek közé tartoznak, és a felperes nem tudott olyan többlet tényállást igazolni, ami a megállapított összegű nem vagyoni kárpótlást indokolná. Hogy a felperes súlyos bűncselekmény vádjával került előzetes letartóztatásba, ezzel kapcsolatban előadta, hogy a kártalanítás nem a bűncselekmény jellegéért, annak súlyosságáért jár, hanem a szabadságmegvonás tényéért. A bűncselekmény tárgya, az emiatti negatív értékítélet nem értékelhető az alperes terhére. Úgyszintén tévesen értékelte az elsőfokú bíróság többlet tényállásként a felperes vidéki származását. Annak a körülménynek, hogy az élettárs édesapja a felperes lakhatási lehetőségét megszüntette, az oka maga a bűncselekmény volt, ami miatt viszont az alperes nem tartozik helytállni. A személyi kapcsolatok beszűkülése olyan sérelem, ami a bírói gyakorlat szerint általában együtt jár a fogvatartással, vagyis nem többlet sérelem, és ide sorolható az élettársi kapcsolat megszűnése is. A munkavállalási nehézségek is az előzetes letartóztatással általában együtt járó sérelmek körébe tartoznak. A munkával kapcsolatos koncentrációképesség csökkenés, amiről a felperes csak beszámolt, félév alatt rendbejött, vagyis ez nem volt olyan súlyú sérelem, ami a kimagasló összegű nem vagyoni kárpótlást indokoltá tette volna.

A felperes csatlakozó fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását, a vagyoni kártérítés összegének 3.302.500 Ft-ra, a nem vagyoni kártérítés összegének 40.000.000 Ft-ra történő felemelését kérte 2005. július 19. napjától számított törvényes késedelmi kamatokkal. A vagyoni kár vonatkozásában rámutatott, hogy e körben az alperes valamennyi igényt alaptalannak tartotta, ami számára azt jelenti, hogy alperesi álláspont szerint a felperest az előzetes letartóztatás miatt vagyoni kár nem érte. A csomagküldés költségeként érvényesített követelés mértékét senki sem vitatta. E költségeket családtagjai csupán előlegezték. Végso soron azonban azokat a felperes állta, és ezt a tényt álláspontja szerint édesanyja és testvére megerősítette. Hivatkozott arra, hogy a csomagokban elsősorban nem az államra át nem hárítható költségű, a mindennapi életvitel körébe tartozó dolgok voltak, hanem főként különféle könyvek, amelyekkel a bezártság elviselhetetlen monotóniáját próbálta csökkenteni. Az ügyvédi költség körében kifejtette, hogy bizonyította, miszerint meghatalmazott jogi képviselőjének, "dr. K. Z"-nek összesen 800.000 Ft-ot fizetett ki munkadíjként és ebből 720.000 Ft-ot

számlával, postai feladóvevénnyel igazolt. Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta azt a körülményt, hogy a felperes végig tudatában volt ártatlanságának. Azt is tudta, hogy lehetetlen olyan bizonyíték léte, ami alapján elítélhetnék, és úgy érezte, hogy ez ügyvéd nélkül is bebizonyosodott volna, vagyis az ügyvédet nem elsősorban büntetőjogi védelem érdekében bízta meg, hanem a mielőbbi szabadlábra kerülésének elérésére. Előadta, hogy ha nem tartóztatják le, akkor egészen biztosan nem fogadott volna ügyvédet. Az alperesi fellebbezésben hivatkozott miniszteri rendelettel kapcsolatban kifejtette, hogy a Be. 339. § (3) bekezdésének utaló szabálya folytán alkalmazandó rendelet csupán egy, a kártalanítás jogintézményével párhuzamos lehetőség az ügyvédi munkadíj állam általi megtérítésére, amelyet azok a terheltek vehetnek igénybe célszerűen, akik valamely oknál fogva nem jogosultak kártalanításra. A 66/1991. (XII. 21.) AB határozat kimondta, hogy a jogosult a szabadságelvonással összefüggésben bekövetkezett teljes kára megtérítésére tarthat igényt. Nem lehet helytálló az az álláspont, mely szerint e körben a per megszüntetésének van helye, csupán a káron szerzés tilalmának elve alapján az merülhet fel, hogy a rendelet alapján esetlegesen már érvényesített munkadíj összege a kártalanításban ismételtelen nem követelhető. Úgyszintén fenntartotta az 52.500 Ft járulékos költségre irányuló keresetét. A nem vagyoni kár körében változatlanul kérte értékelni a családalapítás lehetőségére vonatkozó igényét. Az elsőfokú ítélet szerint a gyermekvállalás elmaradása nem volt javára értékelhető. Fenntartotta, hogy korábbi élettársi kapcsolata az előzetes letartóztatással összefüggésben szűnt meg, új, rövid tartalmú kapcsolata ugyanolyan okok miatt volt működésképtelen. A felperes tartós párkapcsolatra nem képes, és emiatt gyakorlatilag kizárt, hogy gyermeke lehessen. Korábbi élettársa ismertette azokat a személyiségbeli változásokat, amelyek a családalapításra alkalmatlanná tették. Az elsőfokú bíróság úgy értékelte, hogy a családalapítás lehetőségétől nem esett el, azonban a fogvatartás során végbement személyiségbeli változások az emberi kapcsolataiban, kapcsolatteremtési képességében, általában az emberekhez való viszonyában beállott változások miatt a úgy érzi, hogy örökre alkalmatlanná lett egy olyan társ kapcsolat huzamosabb idejű fenntartására, amelyben gyermeket vállalhatna. A Ptk. 355. § (4) bekezdése úgy értelmezendő, hogy a nem vagyoni kártérítésként a bíróságnak olyan összeget kell megítélnie, ami teljes kárpótlást jelent az elszenvedett nem vagyoni jellegű hátrány miatt. E körben az általa eredetileg követelt összeget sem tekintette eltúlzottnak, mégis fejet hajtva az ítélezési gyakorlat előtt, csatlakozó fellebbezésében azt kérte, hogy a nem vagyoni kár összegét a másodfokú bíróság 40.000.000 Ft-ra emelje fel. Fellebbezési ellenkérelemként az elmaradt jövedelem megállapítását támadó alperesi fellebbezés körében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

Az alperes a csatlakozó fellebbezésre előterjesztett ellenkérelmében előadta, hogy amennyiben fellebbezésének a másodfokú bíróság nem adna helyt, úgy az elsőfokú ítéletet a csatlakozó fellebbezéssel érintett részében hagyja helyben. A felperes csatlakozó fellebbezésében és fellebbezési ellenkérelmében írtak nem helytállóak. A csomagküldési költséget illetően az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg. Egyrészt a csomagok értéke nem nyert kétséget kizáróan

bizonyítást, másrészt a költségeket a felperes családtagjai előlegezték a felperes nyilatkozata szerint, ami azt jelenti, hogy a költségeket ők viselték és nem a felperes, vagyis a felperesnek ezzel kapcsolatban nincs kára, és nem nyert az sem bizonyítást, hogy e költségeket a felperes megtérítette volna. Az ügyvédi munkadíj vonatkozásában a csatlakozó fellebbezést alaptalannak minősítette. Nem nyert kétséget kizáró bizonyítást, hogy a felperes képviselőjét ellátó ügyvédnek összesen 800.000 Ft-ot fizettek volna ki. Mindösszesen 720.000 Ft megfizetése állapítható meg. Hogy milyen összegű ügyvédi költség kifizetése történt meg, ez kétséget kizáróan számlával bizonyítható. Életszerűtlennek minősítette azt a felperesi érvelést, hogy letartóztatás hiányában nem fogadott volna védőt. A felperest két bűncselekménnyel gyanúsították és vádolták. Ezek közül az egyik különösen nagy tárgyi súlyú, minősített esetet megvalósító emberölés volt. Ilyen esetben pedig még az ártatlanság tudatában is kizárt, hogy egy jogi végzettséggel büntetőjogi tapasztalattal nem rendelkező személy nem hatalmazna meg védőt ártatlansága mielőbbi és leghatékonyabb bebizonyítása érdekében. A felperes tehát a teljes büntetőeljárásra vonatkozó és a kártalanítás szabályaival összhangban már csak emiatt sem megtéríthető 800.000 Ft-os igénye megalapozatlan, miként az 52.500 Ft-os járulékos költségekre vonatkozó igény is. Az ügyvédi költség körében is hivatkozott arra, hogy azt nem a felperes fizette, vagyis ezzel kapcsolatban a felperesnek nincs kára. A nem vagyoni kár összegét érintő csatlakozó fellebbezést szintén megalapozatlannak minősítette. Az elsőfokú bíróság által megállapított összeg alkalmas a felperest ért hátrányok csökkentésére illetve kiküszöbölésére. A nem vagyoni sérelmeket az elsőfokú bíróság kellő súllyal vette figyelembe, azokat megfelelően értékelte. A gyermekvállalás elmaradásával összefüggésben kifejtettek helytállóak. A felperes új kapcsolatának megszakadása, annak a letartóztatással bármilyen összefüggése nincs bizonyítva, és azt a fellebbezési előadáson kívül semmi sem támasztja alá. A volt élettárs szerint a felperes személyisége megváltozott, de ebből nem következik, hogy az ne jöhetne helyre, ne változhatna pozitív irányba. A felperes egyébként nem bizonyította, hogy a személyisége az előzetes letartóztatással okozati összefüggésben változott volna meg, és hogy állapota maradandó, végleges lenne. A felperes nem tudott olyan nem vagyoni sérelmet bizonyítani, ami a csatlakozó fellebbezésben igényelt összeget indokoltá tenné.

Fellebbezés nem érintette 5.000.000 Ft erejéig a nem vagyoni kárt megállapító, 40.000.000 Ft-ot meghaladóan azt elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezést, úgyszintén a látogatási költség és lakásbérleti díj címén érvényesített igény elutasítását, a kamatfizetési kötelezettség kezdő időpontjának meghatározását. E rendelkezések a Pp. 228. § (4) bekezdése alapján jogerőre emelkedtek. A másodfokú bíróság az ezeket meghaladó rendelkezéseket bírálta felül.

Az alperes fellebbezése és a felperes csatlakozó fellebbezése egyaránt nem alapos.

A peres felek között nem volt vitás, hogy a felperes vonatkozásában a Be. 580. § (1) bekezdés II. a) pontja szerinti kártalanítás feltételei fennállnak, kizáró ok nem

állapítható meg. Vita az egyes érvényesített követelés elemeket illetően volt, részben azok felmerülte, részben azok felperes oldalán kárként történő felszámításának lehetősége és részben az összegszerűséget illetően.

Az alperes fellebbezése a vagyoni kárelemek közül kettőt támadott.

Az elmaradt jövedelmet illetően a másodfokú bíróság álláspontja a következő. Bizonyítottnak minősül, hogy a felperes a letartóztatása előtt dolgozott, abból jövedelemmel rendelkezett. A felperes volt élettársa előadta, hogy a felperes a letartóztatás előtt alkalmi munkákból élt, de volt bejelentett munkahelye is fix fizetéssel. A felperes az első gyanúsítotti kihallgatásakor megjelölte azt az éttermet, ahol dolgozott, bár kétségtelen jövedelméről nem nyilatkozott. A letartóztatást megelőző évre a felperes adózott jövedelemmel rendelkezett, melyet az APEH Somogy Megyei Igazgatósága közölt. Ez 3 hónapra 176.241 Ft volt és az adó levonása után a havi 50.000 Ft jövedelemnek megfelelt. A másodfokú bíróság elfogadta, hogy a felperes az előzetes letartóztatás elrendelése hiányában legkevesebb havi 50.000 Ft jövedelmet elért volna, ezért az e címén megítélt 1.750.000 Ft-ot támadó alperesi fellebbezést alaptalannak találta.

Az alperes támadta a felperes javára megítélt képviseleti költséget, mert ennek elbírálására álláspontja szerint a polgári perben eljáró bíróságnak nincs hatásköre, illetve a képviseleti költség nem a felperes kára. A kártalanítási igény előterjesztésekor hatályos szövegű Be. 339. § (3) bekezdése értelmében ha a vádat az ügyész képviselte, és a bíróság a vádlottat felmenti, az állam a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül - a külön jogszabályban meghatározott mértékben - megtéríti a vádlott készkiadását, továbbá védőjének az eljárás során nem előlegezett díját és a készkiadását. A hivatkozott jogszabály a terhelt és a védő készkiadása, illetőleg a védő díja állam általi megtérítésének szabályairól, valamint a büntetőeljárásban részt vevő személyek és képviselőik költségéről és díjáról szóló 26/2003. (VII. 1.) IM-BM-PM együttes rendelet, ami 2003. július 1. napján lépett hatályba, rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kellett. A védői készkiadás és védői díj megtérítésére vonatkozó szabályokat a 2-4. §-ok tartalmazzák. A 4. § (2) és (3) bekezdése értelmezése mellett az állapítható meg, hogy a védői díj megtérítését a védő kérheti, a megállapított díj a védőt illeti meg. Ez nem jelenti tehát, hogy ezen eljárás keretében ténylegesen a terhelt költségei csökkennének. Elfogadta a másodfokú bíróság azt a felperesi érvelést, amit az Alkotmánybíróság 66/1991. (XII. 21.) AB számú határozata tartalmaz, miszerint a törvényi előfeltételek megléte esetén a jogosult a szabadságelvonással összefüggésben bekövetkezett, kellően bizonyított teljes kára megtérítésére tarthat igényt. Mivel a felperest nem illette meg az a jog, hogy a védő díját a büntetőeljárásban érvényesítse - ez a jog a védőt illette meg -, nem mondható ki, hogy a felperes a védő részére általa kifizetett díjat azért nem érvényesítheti a polgári perben kárként, mert az a büntetőbíróság hatáskörébe tartozik. A másodfokú bíróság - ismerve a Legfelsőbb Bíróság egy felülvizsgálati határozatban elfoglalt álláspontját - változatlanul azon a nézeten van, hogy a felperes érvényesítheti a képviseleti költségnek azt a hányadát, ami az előzetes

letartóztatással összefüggésbe hozható. A felperest "dr. K. Z." 2000. március 30. napjától 2002. július 17. napjáig képviselte, ez alatt az idő alatt a felperes végig előzetes letartóztatásában volt. Ebben az időszakban négy esetben éltek jogorvoslati kérelemmel az előzetes letartóztatás meghosszabbítása miatt, több eljárási cselekmény történt a felperes gyanúsított kihallgatásától, szembesítéseken át a bírósági tárgyalásokig. A felperes képviselete ellátásáért okirattal igazoltan 720.000 Ft fizetése történt meg. A másodfokú bíróság nem osztotta azt az elsőfokú ítéleti levezetést, hogy ebből csak az volt figyelembe vehető, amit a felvett pénzügyi hiteltől finanszíroztak, mert a képviseleti költség tekintetében közömbös, hogy annak mi volt az eredeti forrása. Mindazonáltal az elsőfokú bíróság által meghatározott 400.000 Ft-ot nem érintette, mert ez mintegy 50 %-át tette ki az igazolt összegnek és mérlegeléssel kimondható, hogy ez az összeg az előzetes letartóztatással összefüggésben kifejtett tevékenységgel arányos. Az alperes ügyvédi munkadíjat érintő fellebbezése tehát nem volt alapos, miként az annak felemelését célzó csatlakozó fellebbezés sem. A másodfokú bíróság e helyen nem ismétli meg, hogy nem az egész képviseleti költség megtérítésére van lehetőség, hanem csak annak, ami a kényszerintézkedéssel összefüggésben áll. Másfelől teljesen életszerűtlen, hogy ha valakit az emberölés minősített esetével gyanúsítanak, ami életfogytig tartó szabadságvesztéssel fenyegetett, a felperes csak azért hatalmazott meg védőt, mert letartóztatásba került. A képviseleti költség a felperes kára, ami független attól, hogy ki előlegezte, minthogy a fogvatartás alatt a felperes értelemszerűen nem volt abban a helyzetben, hogy a fizetést közvetlenül ő teljesítse.

A vagyoni kárt érintő csatlakozó fellebbezési kérelmek egyéb körben is alaptalanok voltak. A csomagküldés költségét illetően a másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság okfejtésével. A csomagban olyan mindennapi használati tárgyak lehetnek, amelyek akkor is szükségesek, ha az érintett személy nincs előzetes letartóztatásban. A felperes által különösen hangsúlyozott könyvek pedig nyilván nem enyésztek el a fogvatartás megszűnése után, azokat a felperes megtarthatta, így vagyonában bekövetkezett értékcsökkenésként nem írható le a rájuk fordított kiadás.

A felperes édesanyja által felvett pénzügyi hitel járulékos költsége egyezően az elsőfokú ítéletben írtakkal, az alperesre nem hárítható át, mert a felperes családjának döntése volt, hogy milyen forrásból kívánják, tudják megelőlegezni a képviseleti költséget a felperesnek.

A megállapított nem vagyoni kár mértékét mind a fellebbezés, mind a csatlakozó fellebbezés érintette. A nem vagyoni kár összege megállapításánál értékelni kell azokat a köztudomású hátrányokat, amelyek önmagából a személyi szabadság huzamosabb idejű korlátozásából erednek. A másodfokú bíróság álláspontja szerint nyomatékosan értékelni kell, hogy a felperes kirívóan hosszú ideig, mintegy 35 hónapig volt előzetes letartóztatásban. Az utolsó négy hónap azért emelendő ki, mert a büntetőügyben első fokon eljáró bíróság a felperes letartóztatását megszüntette, enyhébb személyi szabadságot korlátozó rendelkezést hozott,

fellebbezés nyomán azonban a felperesnek vissza kellett vonulnia a fogvatartásba. Ennek az időszaknak az elviselése fokozottabb terhet jelentett. Azt is értékelni kell, hogy a felperest az egyik legsúlyosabb bűncselekménnyel gyanúsították, majd vádolták, és a másodfokú bíróság álláspontja szerint a fogvatartás elviselésénél nyomatékos terhet jelent annak tudata, hogy milyen súlyú büntetéssel fenyegetett a vád tárgyává tett cselekmény. Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy maga a jogalkotó utóbb akként rendelkezett, hogy három év után az előzetes letartóztatás megszűnik (Be. 132. § (3) bekezdés), vagyis ezt az időtartamot meghaladóan ma már fő szabály szerint nem lehet az előzetes letartóztatást fenntartani. Az elsőfokú bíróság által megállapított körülmények közül a másodfokú bíróság egyedül a felperes vidéki származásának értékelését mellőzi, mert a bűncselekmény elkövetésével való gyanúsítás miatti megvetettség az ilyen „gyökerekhez” kötődéstől függetlenül jelentkezik, és alapvetően nem a kényszerintézkedéshez kapcsolható, hanem magához a bűncselekményhez. Mindezeket is értékelve a másodfokú bíróság nem látott okot az elsőfokú bíróság által mérlegeléssel megállapított nem vagyoni kár megváltoztatására, sem csökkentésére, sem emelésére. A megállapított összeg megfelel a 2000. márciusa és 2003. májusa közötti időszak ár- és értékviszonyainak, ezért az elsőfokú bíróság döntését megalapozottnak minősítette.

A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A másodfokú eljárásban a fellebbezéshez és a csatlakozó fellebbezéshez fűződő pervesztés aránya nem volt számottevően eltérő, ezért a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó Pp. 81. § (1) bekezdése második mondata értelmében a felek a képviseleti költségeiket maguk viselik. A felperes a csatlakozó fellebbezésével felmerült illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdésére figyelemmel köteles megtéríteni, míg a fellebbezési eljárási illeték viselésére e rendelet 14. §-a irányadó.

, 2007. december 6.

Dr. Tölg-Molnár László sk.
a tanács elnöke

Dr. Madarász Anna sk.
előadó bíró

Dr. Hóbl Katalin sk.
bíró

A kiadmány hitelül: